

VASÁRNAPI ÚJSÁG

KÖZHASZNÚ ISMERETEK' TERJESZTÉSÉRE.

430-dik Vasárnap.

Kolozsvártt,

Julius 31-kén, 1842.

TARTALOM: Mit tegyenek a' cselédes gazdák, 477. hasáb. Tarlozat, 486. h. Gipsz és krumpli 488. h. Újságok, 489. h.

MIT TEGYENEK A' CSELÉDES GAZDÁK,

a) saját jó példadásukra, b) a' bánásmódra, c) jutalmazásra vagy büntetésre, d) szolgálati egyezményekre, e) bérfizetés módjára nézve, hogy cselédek erkölcsiségére, rendszertetésére 's munkásságára a' leghasznosabb befolyással leheteszenek?

Felel Foigt*) főgondviselő.

A' gazdasági Egyesülettől Ajtricsben**) márt. 23kán (1842) feltett imé' kérdéseire mielőtt megfelelnék, alkalmasnak látom elébb magukat a' kérdéseket közelebbről megvilágítani. Ezek azon általános panaszból vették eredetüket, miszerint cselédeink most kevésbé engedelmesek 's általában az erkölcsrontás közöttök mindig növekedik. Az elsőbbnek oka részint az urak példájában, részint a' hiányos törvényekben feneklik. A' vallás és hit elébb az uraktól távoztak el, csuda-é ha a' kevésbé mivelte cseléd rossz példát veszzen, 's mivel a' világi büntetések a' rossz akaratot nem törhetik-meg, dacolás és vakmerőség az eredmény, és minden tünődések oda irányul, hogy kijátszodja a' szabadelmű törvényeket, melyeket ama szellemben szerkesztettek, midőn az általános emberi joga-

kat elismerték de hozzájuk való miveltséget és kellékeket nem tudtak teremteni. A' hol becsületérzés uralkodik, ott nem kell pálcza, de a' hol ostobaság álnoksággal párosul, ott czélt vesz a' ki az érzéshez szól. De nem is határozhatom el, vajjon a' cselédség elleni panaszok általánosok és igazságosok-é? Olly helyeken, hol a' vallásitanítók tekinteteket megtudták tartani 's hallgatóik figyelmét, bizodalmát lefoglalni, a' hol az urak is ezt előmozdítani 's jó példával előlmenni igyekeztek, ott kevesebb ok van a' panaszra 's bébizonyúl, hogy az említett gonoszon segíthetésnek egyik főfeltétele a' jó példa. Az a) betű alatt feltett kérdésre tehát a' mondottak már feleletül szolgálhatnak. De a' példának is különböző a' hatása, ahozképest hogy közelebb vagy messzebb van-e az uraság a' cselédéhez. Mivel pedig az utóbbi esetben mindig közben álló személyek mint tisztartók, kasznárok, gazdaszonyok 'sat. vannak, tehát feletébb fontos dolognak tartom, hogy az uraság az illy emberek választásában különösen vonakodó legyen 's különösen náluk igyekezzék véghez vinni, hogy a' cseléd előtt jó példával járjanak.

Még talán annál is szükségesebb ez az ovakodás a' b) alatt feltett kérdésre nézve, a' bánásmódot illetőleg, melyre én ugyan csak legelsőben a'

*) Voigt. **) Euritzsch.

közmondással felelek: a' mit nem akarsz, hogy az emberek veled cselekedjenek, te se cselekedd ő velők, mellyben jó rendin minden megtalál-tatik. Nagy gazdaságokban hol sok a' cse-léd, mindnyájokkal egyenlően banni alig képes, és mégis a' mennyire csak megejthető, kivált az eleségre nézve, első szabály. Szintúgy a' munka kiosztásban is, mi hasonlókép bajos, kivált a' miért némellyike egyre másra ügye-sebb, alkalmasabb mint a' többi, 's az ügyesebb, kit azonkívül jobban is kell fizetnünk, magát rendszerint job-ban kiméli, 's mi is inkább kiméljük; de ez méltatlanság 's a' többinél nem ritkán zúgolódást okoz. A' cselédség némelly osztályának szintúgy kiváltsá-ga van henyélni és hivalkodni, mint a' juhászoknak 's a' házi legények egy részének. Én minden lehető alkalmat felkeresek, hogy ezen roszt eltávoztathassam; az én juhászaimnak reggel mig az étetés vagy kihajtás ideje el-jön, vajat kell verniök, vagy más mun-kát tenniök; ezért némelly ide is hagy-ta a' szolgálatát, de a' jobb bérért is-mét más jött helyébe.

A' nagy keménység gyakran töb-bet árt mint használ; de a' felettébb való engedékenység még kevesebbet ér, 's ezzel sok cseléd elromlik. Szün-telen gondunknak kellene lenni, kivált a' még újoncz fiatal embereknél, hogy mindig illő foglalkodásban legyenek és kivált rendre és pontosságra szorittas-sanak; mindenek felett hazugságra ne kapjanak és rossz társaságba ne ele-gyedjenek. Ez szól különösen tisztar-tókról, kasznárokról és nem lehet e-léggé megróni, miszerint némelly urak fiatal embereket felvesznek a' gazdasá-gukba, 's aztán elég gondatlanul a' szol-gálat kívüli magukviséletét mint kel-lene nem ügyelik, holott ez minden

cselédnél nagyon szükséges volna 'sez ellen igen gyakran vétkeznek.

De a' legbajosabb pont a' cselé-dek megjutalmaztatása és megbünte-tése; elsőben azért, hogy az utóbbi-ra nézve saját indulataink igen könnyen félre vezethetnek aztán mivelá-talános törvények a' kezünket megkö-tik. A' jutalmazás már sokkal könnyebb 's itt csak a' méltánytalanságtól kell őrizkedni, hogy mindnyájok-hoz igazságosok legyünk. Azonban ő-rizkedni kell az olly jutalmazástól, mellyel ideig óráig való munkásságot szoktunk vásárolni, kivált ha részegítő italokban áll, a' mi fájdalom igen is szokott dolog és a' mellyet keleti 's nyugoti Poroszhonban a' munka vég-rehajtásának leghatosb emelcsőjének néznek 3). Ezáltal nemcsak hogy az itt-sák vétke terjed és gyarapodik 's az általa okozott idővesztés későbbre ugyan azon munkának kárt tesz, ha-nem az ideig feszülést majd petyhü-dés követi, melly hasonló ártalommal jár 's a' cselédet elkényeszteti, hogy majd joggal kívánja a' mit elébb jó akaratból adtak. — Különösen figyel-meztetem pedig a' cselédesgazdát, hogy embereit haragjába ne büntesse. Egy szeles tettet, egy jól meg nem fontolva kimondott szót vagy szidalmat rendszerint mi bánunk meg 's jót ritkán várhatunk utána.

Legtöbbnyire a' vétségnek helyes elébe adása a' vétőnek intésül szolgál csak hogy őrizkedjünk olly büntetés-sel fenyegetni, mellyet végre hajtani nem tudunk vagy nem akarunk. Nem is mindig jó dolog társai előtt rómi meg a' hibát, de ezt főkép a' vétőnek sa-ját személyes jelleméhez kell alkalmaz-ni, 's a' hol a' becsület érzés annyira kihólt, hogy szóval nem igen javít-

3) Másut is.

hatni, ott nincs egyéb hátra, hanem vagy el kell bocsátni, vagy ha ezt nem lehet tenni valami testi vagy más büntetést kell reá szabni, de mint főlebb mondók soha sem haragban, ne hogy Justitia asszonyssággal is bajba keverdjünk. 4) Legalkalmasbak apró pénz, birságok és igen jó ha ezeket mindjárt az egyezmény levélben kikötjük. Ha a' vétkes megjobbúl, későbbre elengedhetjük neki, 's bizony illy módon többnyire hamarabb megjobbul, mint veréstől vagy szidalmaktól féltiben, mellyeknek mindig rossz a' viszhangjok 5). — A' szolgálatbeli gyakori változás ártalmasabb az uraságnak mint a' cselédnek 's azért különböző helyeken egyesületek keletkeztek, és a' gazdájoknál leghúzómosban maradó cselédek számára jutalmakat alapítottak. De sajnálhatni, hogy ezen egyesületek nem elég közönségesek 's ezért a' cél elérésére nem is elég hatósok; aztán sok gazdák csekély buzgósága a' közös iránt az illy társaságok elenyésztétvonta magá után. Ha a' kormány részéről is, nem tétetnek lépések, az illetén segéd, még hozsazon csak kegyes ohajtás marad.

d). A' szolgálati egyezmény, mit

4) Ettől csak Némethonban tarthatni, hol már, ha lassan is, annyira haladtak az emberek, hogy a' polgári társaság legszámosb és közvetlenül leghasznosabb osztályának nem csak kegyelemből, hanem jogból szolgáltatnak igazságot. A' testvérhonban is már hasad eme' jótékony kor hajnala, vajjon a' vaskapu vagy a' királyhágó rekesztik-e el sugárait tőlünk is, vagy csak-mi hunyjuk bészemeinket? Jogaink örallói nem vágnak-e már azon dicőbb állásra is, hogy jog adományzók legyenek?

5). E' mind igaz, de hát aztán hasogató szitkokban, 's cikornyás káromkodásokban olly gazdag szótárunknak mihasznát vesszük? Hisz ezzel egész ezredeink nyertek olly koszorut, millyen a' hadmesterség évkönyveiben másutt nem létezik!!! — Bár nálunk se létezne. Vajha

szokottan conventionak neveznek, az ujabb időben némelly országokban az által nyert javítást, hogy folyvást viszik 's azzal a' kilétéről 's maga vi-seletéről bizonyítványokat is egybe-kapcsolják. 6) Ezen könyvek pontos

azok, kiket főbb helyzetők, ebből eredhető felsőbb műveltségök, csinosabb társalkodások erre fő- és kiváltkép felszólít, első példát mutatnának azon vallásilag botrányos, erkölcsileg trágár kifejezésekkel felhagyásban, mellyek mindennapi beszédeinket untalan olly kellemetlenül fűszerezik, 's a' mellyekkel alig a' társas teremek ajtajánál szűnnek meg. De mit mondok? Ismertem egy nem közműveltségű, szépet és jót tisztelő, szerető férfiat, ki nem csak cselédei, hanem saját nevendék és felserdült leányai előtt nem átalla minden mosdatlan szót haragból és nyájasságból, komolyan és tréfául minden mosdatlan szóval minden tartózkodás nélkül széltiben élni. Ha ez történik a' zöld fával, mit várhatunk az asszutól? És lehet-e valaha csinos társalkodási nyelvet reménylenünk, míg nyelvünk a' megrótt fekélyektől meg nem tisztul?

6). Itt kétségkívül egy ollyan könyvről van szó, millyen a' mesterlegények vándorkönyve a' mellybe t. i. elsőben is a' szolgáló egyén szolgálatba állásának legelső pillanatától fogva minden egyezményei, minden beállása, eltávoztása időpontai, magaviselete, kikapott fizetései idő szerint feljegyeztesse. Elöl lehetne nyomtatásban a' szolgálatok különböző ne-meihez szabott népszerű utasítások a' szolgálat pontos folytatására, és lenne mind cselédre mind gazdára nézve okvetlenül kötelezővé téve, amannak, hogy akarmikori előszólításra a' cselédkönyvét előmutatni tudja, bizonyos büntetés terhe alatt; a' gazdákra nézve pedig hogy a' féle könyvvel el nem látott egyéneket semmi szín alatt szolgálatukba ne fogadjanak; azon kolomp mellett, hogy a' gazda és cseléd közti viszonyokban a' felsőség csak úgy nyújt a' gazdának segéd kezét, ha könyvvel hitelezett cseléddel lesz ügye. Hogy e' mód más a' főlebbi szövegből kitetsző más hasznait elhallgassuk, már csak az is szembetünő eredménye lehetne, hogy az olvasás írás megtanulására és gyakorlására ösztönül szolgáljon.

vitele a' kitüzött' czél elérésére minden bizonnal a' legjobb eszközszolgáltna, de éppen a' teljes pontosságkon 's igaz voltukon, fájdalom gyakran kételkedhetni, mert a' mint már mondtuk, sok uraságnál a' közérzelem hiányzik hozzá. Sokan, midőn egy rossz cselédet elbocsátnak, azt gondolják, hogy gazdai köröknek ártanak a' cselédek előtt, ha igazság szerint írják a' bizonyítványt és így a' közöt saját hasznuknak feláldozzák. Mások helytelen könyörületességből indulnak ki 's a' hibásnak, érdemletnél jobb bizonyítványt adva, nem akarják őt a' jobbulás alkalmától megfosztani 7), és nem gondolják meg, hogy olly hamis bizonyítvány gyanút gerjeszt, és a' cselédnek is utóljára kevés a' haszna benne. Ezen és más indokok által vezettetvén az emberek, a' feltett czél rosszul érődik el, 's az a' kérdés támad, mikép segíthetni a' bajon? Én az Elbe balpartján Anhaltban keletkezett társaság rendszabásául írott tervben felügyelő tiszteket javasoltam, kik különösen arra ügyeljenek, hogy a' törvény és igazság e' tárgyban szentebbül megtartassék.

Minthogy a' rendőrség, fájdalom, gyakran inkább foglalkodik más lényegtelenebb dolgokban mint a' cseléd könyvekre és bizonyítványokra való felügyelettel, 's aztán nem is volna képes úgy őrködni az illyek felett, mint egyik szomszéd a' másika felett, tehát szükség segédről gondolkoznunk. Az

7). Az emberek rendszerint nagyon bőkezűek szoktak lenni a' könyörületességben mindannyiszor, valahányszor — a' más rovására történhetik. Így van ez a' fenn emlegetett esetben is. De valósággal az a' ki illy rosszul értett könyörületből egy tolvaj cselédének, jó vagy legalább elhallgató bizonyítványt ad, annyit tesz, mintha alkalmat adna a' kérdéses egyén jövődő gazdájának megkárosíttatására.

kísérletem sem fog ugyan a' czélnak teljesen eleget tenni, de csakugyan megközelíti és ha, a' mit hasonlókép javasoltam, a' cseléd magaviseletét fertály vagy félévenként a' bére kiadásakor könyvébe felírják, akkor a' kevésbé kemény uraságok főlebb felhozott indokainak is egy része elenyészend.

e) A' bérfizetés módja legnagyobbára a' szokástól függ. Rendszerint úgy van felvéve, hogy a' cselédet fertály évenként fizessék, 's ez még akkor is megtörténik mikor az egyezményben évi fizetés van kimondva, 's az uraság nem tartoznék a' szolgálatidő bévégeztéig a' bért kiadni. De minthogy a' cselédség nagyobb részének öltözete kiállítására mit vásárban kell venni 's készpénzzel fizetni, már az év folytában szüksége van a' bérére, ezért az említett fertályévi fizetést hozták-bé, mi az uraságnak is kényelmesebb mint az egyszeri fizetés. De hogy az uraságnak is legyen némi biztosítása, hogy a' cseléd az idejét illőleg kitartja, valamint a' cseléd keze alá adott szerszámokra 'sat. nézve is, tehát némellyek úgy szoktak, hogy a' két első fertályévi fizetésből néhány tallért visszatartanak 's ezt csak az év végével adják ki. Más helyeken megint azzal igyekeztek a' húzamosabb maradást eszközölni; hogy a' cseléd fizetését évenként $\frac{1}{2}$ vagy 1 tallérral megszorítják, mi ugyan a' czél elérésére a' legbiztosabb eszköz, de költséges és némellyeknél nem is használható, mivel sem a' szaporítást nem érdemlik, sem nem jobbak, mint az újan fogadandók. Azt hiszem tehát, hogy sem ezen, sem más előbbi kérdésekre általános szabályokat adni nem lehet, hanem kiki kénytelen magát a' helybeli szokásokhoz alkalmazni.

Általánosan azonban arra szeret-

ném figyeltetni a' gazdákat, miszerint ügyeljenek, hogy cselédjek legyen takarékos. Az öltözetbeli pompázásra, ne adjanak igen sokat, kivált a' némben cselédnek, kik ugyan a' polgárasszonyoktól nem mindig a' legjobb példát látják, A' czifrálkodások megszerzése rendszerint a' bérök nagyobb részét felemészti 's ha még nincs is nekik az adásvevésben jártas rokonuk vagy gondviselőjük, kik számukra jó móddal vásároljanak, félbérök is elmegy és nincs semmi láttatja.

De azt is főképp vegye szemügyre az uraság, hogy cselédjét, ha valamit a' bérökből megtakarítottak, ettől csalás vagy lopás által valami módon megne fosztassanak. Ha valaki szolgája számára egy takarékpénztár- (vagy perselybank) könyvet megtud szerezni, azzal a' javulásra már nagy lépés van téve és én a' perselybankok jótekonny intézeteit eléggé nem ajánlhatom és magasztalhatom.

Miután az elébbiekben megkísértem a' feltett kérdésekre felelni, ohajtom, hogy mások bár még jobb és hatásabb eszközöket javasolnának a' célba vett eredmény elérésére, mint hogy ezen ügy nagyobb fontosságu, mint sokan hiszik. A' mostani cselédségből származnak a' jövőendő nemzedékek, a' tulajdonképi alattvalók, kiknek erkölcsisége hogy ha még alább sülyed, minden országpolgárnak aggodalmat okozhat; mint némelly szomszéd országokban, hol a' köznép a' élelmeztetését daczolásal csikorja-ki. A' szülők rossz példája a' gyermekeket már gyenge korukban megrontja és maradékaink kevés köszönettel fognak nekünk tartozni, hogy az istentelenség növekedő lépteit henyén elnéztük.

T A R L Ó Z A T *),

Magyar G. 57. sz.ban Wittman A. úr az erdőszetről és a' faültetésről értekezik. Megmutatja elsőben milly káros befolyása van a' fa szükének és drágaságának nem csak ez élet kényelmeire, hanem a' gazdaság folytatására is, és minő szent kötelessége a' nemzetnek ama nagy kincse, az erdők feltett őrködni. Megmutatja az erdők minő áldásos hatással vannak a' természet nagy gazdaságába 's ezen előleges elmélkedéseket a' következő biztató szókkal kíséri: „feltéve például, hogy hazánk 10 millió lakosai közül, csak 2 millió a' földdel bíró gazda 's hogy mindegyikök évenként 10 fát ültetne, már egy év alatt 20-, tíz alatt 200 millió fa nyerne életet! Végyük, hogy husz év múlva egy fa egy forint értékű leend, 's imé a' nemzetnek vagyonszerzője azon ideig 200 millió forinttal rugna feljebb!!“

Ezután gyakorlati részletes útastást ad az értekező a' fának ekeutáni igen szapora ültetéséről képlettel világosítva, mit hatásosan ajánlunk olvasóink figyelmébe.

Ugyan azon számban a' Rhabarbara termesztésre adatik útastás. — Továbbá Jóh János úr észrevételeket közöl a' házi állatok élelmezéséről, mellyben igen szerencsésen kifejti azon igen is hanyaglott igazságot, hogy az élelmezési és tápszerek válogatásában nemcsak az olcsóbságot, hanem az élelmezett állatfaj minőségét is szoros szemügyre kell venni, mert hogy a' marha eszik 's nyavalyát nem kap, a' még nem elég; hanem vajjon a' mén és bika tenyésztő erőt, a' tehén bő és

*) E' czim alatt szándéklunk a' magyar időszaki iratok hetenkénti tartalmából az olvasóinkat érdekelhető tárgyakat folyvást közölni.

sűrű tejet, a' ló szilárd izmot, a' juh bő gyapjút 'sat., 'sat. kapnak-e a' takarmány után, ez a' fő kérdés. Az illy sok oldalú elmélkedések nagyon dicséretére válnak az „ifju tapasztalónak” 's mostani kürtölő és harangozó korunkban felette szükségesek.

M. G. 58. számában Ordódy úr a' mezei gazdaság haladására nézve új nézeteket nyilvánít, de a' mellyeket illy rövid átnézet még csak kivonatban sem enged közölnünk, de vonatkozólag egy saját cikkben értekezendünk azon tárgyról.

Ugyan ott Grosz úr e' kérdésre „Káros-e trágyázási tekintetben szarvasmarha helyett juhakat állítani valamely jószágban?” elhatározott „nemmel” felel 's állítását következő okoskodással igazolja:

„Közönségesen úgy vehetni: hogy 10 juh annyi takarmányt kíván, mint egy ugyanazon fokig jól tartott szarvasmarha. Különféle észrevételekből azon eredmény vonatik, hogy 100 juh-tóli ganéj, 10 szarvasmarha ganéjához 1ső octobertől 1ső martiusig azon arányban van, mint 7:8. A' juhganéj a' legelső réteig egészen szétbomlott és szalonnás. Azonban minden tapasztalatok öszhangzanak abban, hogy 7 szekér olly juhganéjjal felényivel tovább kiérhetni, mint 8 szekér éppen olly jó szarvasmarhaganéjjal 's még is amaz után szebb gabona terem.”

Más elsőségét abban találja Gr. úr, hogy a' juhganéj gyorsabb hatású lévén, a' gazda nyeresége is a' reá fordított munkán gyorsabban fordul.

Az Athenaeum 7. 8. 9. számában „Budapesti élet” czim alatt a' juratus van szinpadra kitéve. Kimondhatlan örömmel olvasók benne ime' sorokat:

„Hajdan tivornyázás, káromlások, mosdatlan tréfák, verekedés, henye dözsölés, és isten tudja mennyi czégegéskedés miatt vádoltattak a' juratusok, és többnyire nem ok nélkül; de milly egészen másképp van ez jelenleg! — Törvénytudományi komoly vitatkozások, értelmes political okoskodások, finom társalgás a' legjobb családú hölgyekkel, czélszerű testgyakorlatok a' lovagló intézetben és úszóiskolában, illedelmes hallgatás és egyszersmind tanulás a' nyilvános gyűléseken és egyéb illy dicséretes foglalkodások igénylik a' pesti juratus egész idejét 's így igen természetes, hogy rakonczátlanságra egyetlen egy pillanata sem marad.” — Ugyan miért nem írta meg Zajtay úr bárcsak közelítőleg azon időszakot, mellyen illy oriai átalakulás esett? Ha tarlózás után olly hamar lehetne vetni, mi is bizony rögtön megkísértenők egy pár kegyes ohajtást képletesíteni olly ellentételekben, mellyekkel Z. úr a' korábbi 's mostani pesti juratus jellemzé. De hiszen, a' mi halad, nem marad.

GIPSZ ÉS KRUMPLI.

A' gipsznek a' lóherére való csuda hatása hovatovább ismeretes kezd lenni, újabb tapasztalások azon tényre mutatnak, hogy ama' foganat szélesebbre is terjednek. Egy angol gazda az idén egy darabka helyet, beültetett krumplival Az ültetvény gumókat, mi előtt a' földbe bétette volna porrá tört gipszbe mártogatta, 'sa' gipsznek igen kevés hátra levő részét a' kikelt palántokra hintette. Ennek bámulatos eredménye lön; a' tők közül sokan embernyi magasságra nőttek, 's gyökereik szintolly szaporák voltak; ez előtt néhány nappal

(mennyiben hozzá vethetünk julius elején) kiásott próbából egy tőt, 's a gyökerén temérdek nagyságu kilencz burgonyát talált, mellyek még nem is érték vala el növekedésök határát. Egyik csak nem két fontot nyomott és más kettő egy egy fontot. Méltó a' megjegyzésre, hogy a' föld, mellybe ültetve voltak öt év olta trágyázatlan hevert, mert az utóbbi birtokos olly soványnak találta, hogy nem tartá mivelésre érdemesnek. — Ugyan az a' gazda hintett gipszet a' borsójára, babjára és répájára is, és mindnyájokra hasonló foganatát tapasztalta, 's bujaratást kapott belőlök. — (A' gipszet egy vető kosárból kézzel kell hinteni egy hold földre valami 1 mázsát. Hintését mindig nedves időre kell ejteni Jó a' rétekre hinteni egy keveset aprilisbe vagy május elején.)

Ú J S Á G O K.

A' népek kiköltözése Európából a' szabad Amerikába ollynagy, hogy csak egy kikötőbe jun: 18kától 20ig 3000-nél több érkezett meg.

Az orleani herczeg megholt. Ezen jeles koronaörökös szekerezett, a' lovak elkapták, ő a' szekérből kiugrott, a' feje öszvetört és megholt. Az öreg király az ő ismeretes lelki nyugalmával türe még ezen szörnyű esetet is. Ki láthatná el Frankhon jövendőjét? A' francia kormánynak még sok ideig lesz erősezekre szüksége, az uralkodó személyében is. Fülöp Lajos, a' király, már 69 éves. Most a' kis koronaörökös mellé igazgató gyámokokról gondoskodnak. Amaz életerős francia herczeg életét, a' természetnek, herczeget és koldust egyenlőnek tekintő törvényei, igenigen korán zuzák el. A' Bécsi udvar már mély gyászt őltött.

Mióta Bin, az a' rut, puppos kis emberecske, ki az ártatlan angol királynéra reá lőtt, fogva van, az ujságok igen különösön okoskodnak azon nemzetelázó divatról, miszerint Angolhonban és Frankhonban egyformán napi renden van az uralkodó éltetése. Angol állítás szerint Angolhonban csupán aljas, semmire kellő, sőt gyáva egyéneket ragad el ama' vétkes indulat dühe 's czinkosok egyetértése nélkül idézi elé a' merényleteket, mig Frankhonban a' bűn minden oldalával ismeretes személyek támadják meg a' király életét. Francia okoskodás szerint: „Még egy buza sincsen, mellyben konkoly nincsen.“ — Illy erkölcsi konkoly termő burjány félének tekintik ők azon társulatok terményeit, mik a' nemzeti forrongások választó rostájában külön hulnak, Fieszki 'sat. név alatt. Szerintök a' franknéptest ép és egészséges, az Alibó féle kitörő polgárigyalázatok pedig csak kedvetlen mérges fokadékok az erkölcsi nagy kura végen álló test felszínén. Olly ágyu golyó, melly elfáradva már csak hengergett a' földön, még sok vitéz lábát hordotta el. Amaz elhiresült francia lázzadás lecsilapult tengerén is, a' hánykodások utolsó gyűrületében csak ittott ütik fel magokat a' pokolerőművet rejtő buborékok. Angolhonban ellenben a' koronapártolás csak kivétel, maga a' néptest annyira megromlott és uralkodásutáló hogy az ezen részbeni szomorú nyilvánosságszükségtelessé teszi az öszveesküvést. Akarmint osztandják el a' nemzeti gyalázat okait, de igaz marad az, hogy ennél lealázóbb szemrehányás alig létezhet nép és nép közt. Nekünk, Istene a' dicsőség! még fogalmunk sincs ama' nyomorról mit az angol szegénynek túrníe kell. Az angol úr asztalán

a' világnak (tán csak Erdélyt véve ki) minden országaiból van valami ebédkor. Nálunk hónapokig csak a' környék határa táplálja olykor a' főbbeket is. A' világ legdusabb várossának vagy-nak olly utszái, mellyekben fanyárson dögöt árulnak a' kutyák számára és megveszi és megeszi a' nyomorult nép. Nálunk csak nem gazdagulhat meg, de éhen sem halhat meg senki.

Bájjorhonban a' király tulajdon fiát — a' koronaörököszt — nevezte ki a' Gazdasági-Egyesület elnökéül. Lehet-e vigasztalóbb egy országban, a' gazdasági ügyekre nézve mint illy magas pártolással dicsekedhetni? Milly szerencsés kilátás hol tudomány és tudománnyal párosult hatalom fognak kezdet a' nemzeti jólétt eredeti főforrását, a' földmivelést és mesterségeket tisztogatni, újítani. — A' bajor király egy rendeletében szorosan megtiltja a' különböző vallások papjainak az egymás elleni felszóllalást, Nem szenvedtetik meg papi szószerkről és köznyomatványokban rossz akaratu bujtogatások terjesztése. E' féletüzelgetések melegénél gyakran szárítódnak olly nemü anyagok is mikből később a' pártduh tüze rakatik. 'S végre a' keresztény köntösben lappangott nem igen keresztényies érzelmek a' törvényalatti jogállapotot is megrohanják.

Azon lengyelek, kik Londonban tartózkodnak, kinyilatkoztaták a' beli szándékukat, miszorint a' muszka czári amnestiát, el nem fogadandják. Így a' czár ezüst lakadalma a' lengyelek vasedőkorát csakugyan nem változtatandja-meg. Ez a' lengyel következettség idétlennek látszik, de valljon mit nyernének azok, kik csak bemenők nyomait látják kijövőként sehol sem az orosz lány barlangban.

Egy ukáz ismét nagy dolgot mivel. Az orosz jobbágyok jogot nyertek azon beépítetlen helyet, mellyről ők és őseik örökösön adóztak, örökösön megvehetni (!) Ki hivé vala hogy az északi zordon ég jéghegyei közt illy nemü növények tenyészzenek? Majd-meg látjuk a' gyümölcsét! Sokan ezen jótékony eszmék éledését kártékony kigyók felmelegülésének tekintik. Azok még a' mi bazánkat is béakarják sziszegni a' jónak és gonosznak tudásának almájával szájukban. Az embernek a hátába áll ama „Timeo Danaos vel dona ferentes“ emléke.

Országos dolgokban követi gyűlések tartatnak. Az úrbér csak várjon még. Azonban a' fenálló törvények értelmében hatás javítások lesznek. A' megyei gyűlések özönéből örömhatalomunk egy bokrétácskát, de a' Nebánt's féle virágocskák iránti kiméltől elkészünk. Csupán a' körülmények csodás szövődése miatt jegyezzük meg azonni csodálkozásunkat, hogy a' mult hét hétnapjai közül egyiken egyszerre hét megye gyűlés volt ezen hétváru (Siebenbürgen) czimü országocskában és úgy folytak a' dolgok, hogy a' hét alvók bizonyoson rá ismeretek volna a' régire. A' hét hegyen épült zarnokváros nyelvén kimondott jusok nemigen akarnak a' jognak helyet engedni. Hiszen nem csak hétszer, hanem hetvenhétszer is megengedünk a' mi atyánkfiának, de ha a' hét bölcsék a' hetedik égből alá szállának hetvenkedni sem érthetnék-meg, miért kelle hét megyei gyűlésnek esni épen a' hét azon napjára, mellyen hét órakor nap fogyatkozás volt. E' már a' hét csodák egyike. Régen azt hitték volna, hogy a' hétfejű sárkány eszi a' napvilágot.